

1850-х рр., після вона йде на спад у 1870 р., і знов пішла на підйом у 1877 р. і поступово починає знижуватися до кінця XIX ст. Люди хотіли знати краще життя, але потрапляли у ще гірші умови [4, с. 349].

У 1879 р. створена Земельна Ліга. Її головне завдання полягало в контролюванні лендлордів, щоб ті не накручували ціни на оренду землі. Також карали лендлордів, які мали антиірландську направленість. Були і насильницькі засоби боротьби: каліцтво худоби, знищення посівів, навіть підпал господарства [8, с. 80].

Парнелл Ч. оголосив промову, в якій закликав проводити схожу політику, але вже по відношенню до свої сусідів, щоб ті не брали в оренду землю, з якої було зігнано іншу людину, його сусіда.

Таким чином, на перших етап своєї діяльності Земельна Ліга намагалася впроваджувати мирні заходи боротьби із англійськими можновладцями. З часом вони стають ще більш радикальними: вибухи, вбивства лендлордів та замах на представників адміністрації. Такі радикальні дії викликали реакцію з боку Гладстона, який призупиняє дію ірландських судів, а Земельну Лігу оголошує поза законом [9, с. 126–127].

Отже, боротьба за ірландське питання хоча і не призвела до політичних наслідків але мала свій вплив на подальший розвиток країни й стала першим кроком до здобуття нею незалежності. Ірландське питання є однією із основних проблем внутрішньої політики Англії, не дивлячись на те, що Ірландія вважається одним із перших колоніальних надбань англійської корони. Тяжкі умови праці та особливості аграрного устрою Ірландії обумовили в подальшому розгортання національного руху із залучення як національної буржуазії так і широких верст населення. Хоча їх виступи й не змогли забезпечити досягнення самоуправління ірландських земель. Але їх діяльність сприяла покращенню умов англійського парламенту по відношенню до ірландського суспільства на даному етапі. А в подальшому це переросте в незалежність від Великобританії і скасування статусу колонії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Блэк Дж. История Британских островов. СПб, 2008. 540 с.
2. Бриггс Э., Клэвин П. Европа нового и новейшего времени. С 1789 года и до наших дней. Москва, 2006. 600 с.
3. Бураков Ю., Питльована Л. Нариси історії Англії нового часу. Львів, 2003. 87 с.
4. Грин Дж. Р. Британия. История народа. Минск, 2007. 680 с.
5. Грудзинский В.В. Великобритания и ее империя в середине XIX века: либерализм и проблема модернизации. Челябинск, 2015. 220 с.
6. Дэниел К. Англия. История страны. Москва, 2007. 480 с.
7. Ерофеев Н.А. Очерки по истории Англии. 1815–1917 гг. Москва, 1959. 263 с.
8. Иглз Р. История Англии. Москва, 2008. 294 с.
9. Речь Ч. Парнелла на митинге в Эннисе 19 сентября 1880 г. Сборник документов по истории нового времени. Экономическое развитие и внутренняя политика стран Европы и Америки. 1870–1914. Москва, 1989. С. 126–127.

Музичисин Анастасія

Науковий керівник – доц. Костюк А. В.

ВНУТРІШНЬОСІМЕЙНИЙ УКЛАД ГУЦУЛІВ КІНЦЯ XIX – СЕРЕДИНА XX СТОЛІТТЯ

У внутрішньосімейних відносинах традиційно важливе значення надавалося стосункам чоловіка та дружини. Чоловік у гуцульській сім'ї був наділений великою владою. Він міг здійснювати розподіл майна сім'ї, розподіляв обов'язки між її членами, організовував та керував господарською діяльністю, стежив за релігійно-моральним життям кожного з членів сім'ї. Тому ряд етнографічних матеріалів про гуцулів засвідчують взаємовідносини їх зі своїми дітьми, виховання котрих здійснювалося у сім'ї, котрій відводилася роль первинного колективу, де дитина формувалася як новий член громади. Тому, саме вивчення взаємостосунків у гуцульській родині, звичаєво-правових засад в контексті української

культури залежить якість вирішення поставлених питань. Питання наслідування й успадкування, а також поділ сімейної власності регламентувалися традиційно звичаєвим правом, чинним законодавством, особистими духівницями та тестаментами, шлюбними контрактами.

Метою розвідки є комплексне дослідження особливостей гуцульської родини, функцій сім'ї, виховання та догляд дітей кінця XIX – середини XX століття. Реалізація зазначеної мети передбачає розв'язання низки завдань: проаналізувати розвиток звичаєво – правових засад гуцульської родини та вивчити досвід виховання та догляду дітей й основні риси етнопедagogіки гуцулів. Порушена проблема знайшла відображення у студіях істориків та етнографів. Окремі аспекти цього питання висвітлено у працях таких науковців, Ю. Гошка [1], М. Гримича [2], Р. Кайндль [4], Р. Чмелика [6], котрі подають загальну характеристику внутрішньосімейного укладу гуцульської родини.

Протягом XVI – XVIII століть на Гуцульщині була поширена велика родина, котра об'єднувала по 20–30 осіб. Дорослі й одружені діти дуже рідко поселялися окремо від батьків, найчастіше жили разом та вели спільне господарство. Головою родини був найстарший, найдосвідченіший чоловік. Але наприкінці XVIII століття ситуація змінюється, бо поряд із великими родинами починаються з'являтися у гуцульському суспільстві малі сім'ї, котрі склалися з чоловіка, дружини та дітей. Також на Гуцульщині нерідко зустрічалися випадки укладання нерівного шлюбу, переважно багатий парубок одружувався з бідною дівчиною. Батьки дівчини робили це для того, щоб покращити матеріальне становище дівчини та в подальшому підняти її в очах громади.

До кінця XIX століття на Гуцульщині вже панувало три форми укладання шлюбу: за згодою, за викраданням, «на віру». Однак, за нормами звичаєвого права у гуцулів дівчина завжди після заміжжя переходила жити в родину чоловіка, але зустрічалися випадки коли хлопець йшов у приймаки. Це в основному було тоді, коли він був із не заможної родини або дівчина була одиначкою [2, с. 34–36].

Ще родинне коло у гуцулів розширювалося через кумівство. Так, етнографи виділяють два види: через обряди хрещення (нанашко, нанашка) або вінчання (фін, фіна). Досить поширеним на Гуцульщині було усиновлення (приймацтво). Приводом до цього було бездітність сім'ї або неодруження чоловіка чи жінки, котрі в старшому віці приймали родину, котра дотримувала їх до смерті. Також усиновленням карали неслухняних дітей, котрі могли на деякий час або назавжди втратити майно батьків.

На початку XX століття в гуцулів стає поширеною мала сім'я (повна, неповна або елементарна), котра складалася із чотирьох або п'яти осіб. Хоча зустрічалися сім'ї із десяти чоловік, до яких входили ще неодружені брати та сестри голови сім'ї [1, с. 234–242].

Головою родини у гуцулів завжди був батько, котрий розпоряджався сімейною власністю, господарством, рухомим і нерухомих майном. Із його смертю всім майном розпоряджалася вдова. Ситуація змінюється у другій половині XX століття, коли роль батька в родині втрачається, бо діти могли одружитися без його згоди.

Однак, із авторитетом батька в гуцульській родині панував культ матері. Так, без її благословіння гуцули не починали працювати в полі, не входили в нову оселю, не вирушали в дорогу. Тому серед гуцулів до сьогодні побутують приповідки: «Хто мамку зневажає, того Бог карає», «Хто не слухає неньку, послухає біду», котрі засвідчують про високий статус матері в сім'ї [4, с. 56–58].

Слід зауважити, що розлучення у гуцулів сприймалося негативно та вважалося вмотивованим тільки тоді, коли одна із сторін зазіхала на життя другої або у випадках серйозної хвороби чи відсутності дітей. При розлученні подружжя дякувало одне одному за спільно прожиті роки, просило прощення за «розхід», а сам обряд закінчувався розрізанням поясу або рушника. Також у гуцулів було прийнято, що хто виступав ініціатором розлучення, той покидав хату й село, а діти переважно залишалися із батьком.

Основними функціями гуцульської родини є: продовження роду, виховання дітей, передача досвіду, підготовка молодшого покоління до сімейного життя. Так, на думку дослідників, в основі сімейного виховання гуцулів лежала праця та досвід батьків. Трудове

виховання дітей розглядалось як основа формування особистості, підготовки майбутніх господарів та матерів [6, с. 102], бо жінка крім домашньої роботи доглядала дітей [3, с. 127].

Зауважимо, що для виховання повноцінної людини надзвичайно велике значення в гуцульських сім'ях приділялося здоров'ю та фізичному розвитку дітей. Тому великого значення надавалося загартуванню дітей змалку. Крім того, у сім'ї дітям прищеплювали елементарні гігієнічні звички: тримати в чистоті одяг, взуття, постіль, житло та тіло. Ще фізичному розвитку дітей сприяли рухливі ігри, котрі виховували силу, спритність, витривалість та привчали долати психологічні й фізичні навантаження [5, с. 152].

Таким чином, відносинами між чоловіком і жінкою, канонами їхньої поведінки, точніше, їх ідеальної моделі, керували народні традиції, громадське право, християнські закони. Для одруженого чоловіка, для одруженої жінки існували неписані правила, за умови дотримання яких вони сприймалися громадою як міцне й здорове подружжя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гошко Ю. Сім'я в Карпатах та Прикарпатті в XVI–XIX ст. Науковий збірник Музею української культури в Свиднику. Братислава; Пряшів, 1994. Т. 19. С. 234–242.
2. Гримич М. В. Звичаєве цивільне право українців XIX – початку XX століття. К.: Арістей, 2006. 560 с.
3. Дерлиця М. М. Селянські діти. Львів: З друк. НТШ, 1898. 267 с.
4. Кайндль Р. Гуцули: їхнє життя, звичаї та народні перекази. 2-е вид., випр. і доп. Переклад з німецької Зіновії Пенюк; наукове редагування і післямова Олександра Масана. Чернівці: «Молодий буковинець», 2003. 200 с.
5. Сявак С. Українська етнопедагогіка в її історичному розвитку. К., 1974. 152 с.
6. Чмелик Р. Мала українська селянська сім'я другої половини XIX – початку XX ст. Львів, 1999. 143 с.

*Нісіфорова Анастасія
Науковий керівник – викл. Тимків І.М.*

ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ

Сучасний соціум ставить ряд вимог щодо формування морально-етичних якостей у дитини. У роботі з дошкільнятами, педагоги звертають увагу на розвиток мовлення, моторики, логіки, письма та математики, часто применшуючи значення розвитку високоморальних людських цінностей. Тому для розв'язання даної проблематики слід звернути особливу увагу на розвиток духовного рівня дитини.

Мета статті полягає в аналізі впливу толерантності на формування особистості дошкільника.

Дослідники визначають толерантність як поважання, сприйняття та розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, форм самовираження та самовиявлення людської особистості; це, передусім, активна позиція, що формується на основі визнання універсальних прав та основних свобод людини; обов'язок сприяти утвердженню прав людини, плюралізму (в тому числі культурного плюралізму), демократії та правопорядку. Толерантність можна розуміти як партнерство у спілкуванні; як формування культури діалогу (М. Бахтін, В. Біблер); як формування установок толерантної свідомості (О. Асмолов, Г. Солдатова, Л. Шайгерова); як здатність індивіда без заперечення та протидії сприймати чужі думки, стиль життя, характер поведінки та інші особливості, що в сумі складає основу відмови від агресії (С. Бондирева, Д. Колесов) [4].

У нашому дослідженні толерантність – це прояв терпимості, поваги до інших, до їх національного походження, культури, традицій, власних поглядів на життя.

Толерантність виступає предметом дослідження українських та зарубіжних філософів, педагогів, психологів та соціологів. Зокрема, під час написання статті ми послуговувались працями таких науковців: Д. Хейд, Дж. Доннелі, Ф-М. Вольтер, М. Конш, Г. Бюзелева Я. Драб, В. Сухомлинський, О. Грива, К. Ушинський, А. Макаренко, М. Монастирська.